

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

De iuramento non mutuandi, nec fideiubendi, nec emendi auctiori pretio,
nec vendendi minori. §. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

non ludendi, comprehendere velle ludum moderatum; Respondeo, ex fine quo motus es ad iurandum, hoc esse desumendum. Si enim Iuramentum, fecisti intentione vitandi pecunie prodigaliter, & iacturam (vt frequentius fieri solet) vel tixas, iurgia, Iuramenta inconsiderata, aliaque mala; clarum est ludum moderatum sub tali iuramento non comprehendisse. Quia ex ludo moderato & honesto, illa mala non oriuntur; cessaret enim illius honestas, quoties illorum malorum periculum adesset, verum si ea intentione iurasti vt ludi delectatione careres, & temporis iacturam vitares vt sic ad grauiora negotia pertractanda, & diuinas res contemplandas expeditior existeres, absque dubio moderatus ludus tam in quantitate, quam in tempore; sub huiusmodi iuramento comprehenditur & obligationem induceret. Quia est Iuramentum de perfectiori actu virtutis pertinente ad penitentiam vel religionem. Sic Sanch. locis relatis. At quia huiusmodi finis est nimis perfectus, regulariter non est præsumendus oppositus nisi clarè constet; & consequenter nec Iuramentum non ludendi comprehendere ludum moderatum. Sanchez lib. 1. de sponsalibus disp. 4. num. 4.

5. Aduerte sub hoc Iuramento non ludendi, ex quocunque fine factum sit, non comprehendit ludum per interpositam personam, cui pecunias tradis, vt nomine tuo ludas; tamen si ludentem aspicias. Quia proprie, & in rigore non ludis. Et cum Iuramenti obligatio stricte interpretanda sit; non debet extendi ad hunc ludum mediatum, & remotum. Neque obicit ex huiusmodi ludo sequi eandem iacturam temporis, pecuniarum, ac si tu ipse luderes. Quia non est attendendum, an finis Iuramenti concurrat; sed an sub materia promissa comprehendatur. Sanchez lib. 3. in Decalog. c. 18. n. 7. tamen si Bonacina dicit. disp. 4. q. 1. p. 7. 16. n. 5. contradicat.

6. Ex fine quo motus es ad iurandum colligere debes qui ludus sit peccatum mortale; si enim ex fine illo perfecto carenti ludi delectatione & vitandi iacturam temporis iurasti, spectandum est potius tempus infumpeum quam quantitas, quia magis præiudicat fini Iuramenti, si enim vitas duas horas infumeres, tamen modicam ludere quantitatem, mortaliter peccates è contra vero si breui tempore ludo vacares, notabilem quantitatem exponeres, venialiter tantum peccates. Sanchez lib. 3. in Decalog. c. 18. num. 9. Si vero finis fuit vitare iacturam pecuniarum, & prodigaliter ex quantitate pecuniarum expostis, & non ex tempore desumenda est grauitas culpæ, vt de se constat. Est tamen maxime aduertendum, quantitatem, quæ respectu vnus est modica, respectu alterius grauis, & grauissimam esse. Equitè enim diuisi & nobilissimo modica quantitas censeri debet, quod vno vel altero die tria vel quatuor scuta aurea ludendo infumar, quæ si operarius infumet, grauem quantitatem consumpsisse censendus est.

Deinde ex supraddico fide Iuramenti colligere debes; an possis ludere nomine alieno? Si enim tibi constat, mortuum fuisse ad iurandum, ne tempus tereres inutiliter, clarum est ludum nomine alieno comprehendit cum ad huiusmodi finem per accidens sit, quod nomine proprio vel alieno ludas; & ex alia parte verè, & proprie ludis. Sanchez lib. 3. sum. cap. 18. n. 6. Idem est si ob vitandas domesticas discordias, & tixas ortas ex eo, quod detentus in ludo, seruo domum venias; tuoque mueri non fatiscias, Iuramentum non ludendi præstitisti; nequaquam nomine alterius ludere poteris ob eandem rationem. Quia hic ludus & sub materia, & sub fine Iuramenti est comprehensus. Sanchez. *supra*; verum si ob vitandum rei familiaris iacturam, iurasti non ludere, ludus pecuniarum alienæ non est comprehensus sub Iuramenti fine; imò neque etiam hic ludus videtur comprehensus; quando finis Iuramenti fuit, vitare inconsiderata Iuramenta, blasphemias, discordias, tixas, & similia. Quia regulariter hæc mala ex iactura pecuniarum proprie, & non alienæ nascuntur. Sanchez. *d. lib. 3. in sum. cap. 18. n. 6.*

7. Verum si Iuramentum non ludendi sub aliqua determinatione præstes, nempe non ludendi cum hac persona determinata. in hac domo, hoc ludi genere; & liber maneat ad ludendum cum aliis, & in aliis domibus aliusve ludi generibus; Spectare debes finem, quo motus es ad iurandum, vt inde obligationem colligas. Si enim finis honestus fuit. Quia intendis vitare specialem occasionem, quæ tibi ex illo genere ludi; vel cum illa persona; aut in domo prouenit, amittendi tempus longum, magnam pecuniarum quantitatem; aut rixandi; facit Iuramentum illud obligat, dum talis occasio perseuerat. Quia illo euentu non est Iuramentum de re indifferenti, & vana, sed honesta, & viri. At si finis Iuramenti malus fuit; eo quod in vindictam & in signum malæ voluntatis iurasti non ludere cum hac persona, vel in hac domo &c. Nequaquam Iuramentum obseruandum est. Quia non debet assumi, vt fomentum iniquitatis. Idem est si iurasti ob finem vanum, & superstitiosum; eo quod credebas omnia tibi cum tali persona, aut in tali persona, aut in tali domo, aut illo ludi genere infeliciter euenire, & aduersarium esse bene fortunatum. Absentia enim à ludo ob illum finem, superstitio est, non ergo potest esse Iuramenti materia. Sic. Nauar. c. 12. n. 28.

Ferá. de Castro Sum. Mor. Pars III.

fine. Sor. lib. 7. de iustitia q. 1. art. 3. ver. ijs. demum Man. 2. tom. sum. cap. 9. n. 6. Sanch. lib. 3. in Decalog. c. 18. num. 9. Bonacina tom. 2. sum. disput. 4. punct. 4. num. 2.

§. II.

De Iuramento non mutuandi, nec fideiubendi, nec emendi auctiori pretio, nec vendendi minori.

S V M M A R I V M.

1. Communis sententia defendit Iuramentum non mutuandi & non fideiubendi non obligare.
2. Explicatur supraiacta communis sententia, spectandum esse finem Iuramenti.
3. Deinde spectanda est forma Iuramenti.
4. Deinde spectanda est persona, quæ hoc Iuramentum præstat.
5. Iuramentum non emendi auctiori pretio, nec vendendi minori obligatoria non sunt.

1. Communis sententia est; Iuramenta non mutuandi nec fideiubendi, irrita esse, nullamque obligationem parere. Sic. Abbas in cap. si verò de iuramentis. 9. Couar. de pactis, l. p. §. 6. n. 7. Nauar. c. 12. num. 16. Guicierrez de iuramento l. p. cap. 7. n. 5. Sanch. alios referens lib. 4. de voto cap. 9. num. 18. Suar. lib. 2. de iuram. c. 17. n. 11. Ratio ea est; Quia mutare, & fideiubere, opera sunt misericordiarum & charitatis, & aliquando ex precepto. Ergo Iuramentum de illis non præstantis non potest esse de re licita & honesta.

2. Hæc tamen communis sententia explicatione indiget. Debet namque in his Iuramentis spectari, tum finis, tum forma iurandi, tum persona quæ iurat. Quia ex illis valor vel nullitas Iuramenti colligendus est. Moueri enim potes in his Iuramentis ob honorem Dei, ob utilitatem propriam, ob alienam. Si moueris ob utilitatem propriam, ob alienam. Si moueris ob honorem Dei; clarum est, hæc Iuramenta absolute facta irrita esse. Siquidem sic facta non cedunt in eius honorem; cum obstant operibus præcepti, consilij & pietatis. Si ob commoditatem propriam, ne scilicet ex mutuatione & fideiussione grauem rei familiaris iacturam patiaris, vt sæpe contingit, motus fueris ad iurandum, non mutuarè, nec fideiubere; fateor finem esse honestum; sed quia generaliter loquendo maius bonum est, mutuarè & fideiubere. Præcipue cum aliqua non leuis necessitas proximi vrget; ideo, existimo, neque in hoc casu obligatorium esse iuramentum, non mutuandi, non fideiubendi, vt pote quod prius maiori bono. Sic expresse Suar. d. lib. 2. cap. 17. num. 12. Si verò Iuramentum, non mutuandi neque fideiubendi præstitisti in gratiam, & utilitatem tertij, nempe filiorum creditorum, aut vxoris; distinguendum est, ante illorum acceptationem vel post illam: Antè acceptationem reuocare Iuramentum pro libito potes. Quia sequitur promissionis naturam, quæ vires non habet antequam sit acceptata ab eo, in cuius gratiam facta est. At post acceptationem tenet Iuramentum, & seruandum est in omnibus illis casibus, in quibus, mutuatio, & fideiussio obligatoria non sit. Quia Iuramentum in utilitatem tertij factum, & ab eo acceptatum seruandum est, quoties seruari potest absque dispendio salutis æternæ, nisi ille tertius remittat. Sic Suar. d. lib. 2. de iuram. cap. 17. n. 12. Sanch. lib. 4. sum. c. 8. n. 18.

3. Deinde spectare debes formam Iuramenti. Nam si Iuramentum, non mutuandi non fideiubendi fuit emissum non absolute, sed sub hac restrictione, & conditione; nisi examinatione facta, & consilio sumpto videris expedire, Iuramentum tenet. Quia hoc Iuramentum non prohibet mutuum & fideiussionem absolute, sed mutuum & fideiussionem inconsideratam. Quod bonum est. Negari namque non potest, salubre consilium esse, his actionibus mutuandi aut fideiubendi examen, & considerationem præmittere; an expediens sint. Siquidem ob defectum huius examinis plures iacturam rei familiaris patiuntur, litibus implicantur, & inimicitias contrahunt. Iurare ergo non mutuarè, neque fideiubere absque hoc examine, bonum est, & honestum. Ergo tale Iuramentum obligat. Sic. Sotus lib. 7. de iustitia quest. 1. art. 3. dub. 2. circa 5. conclusio. Man. 2. tom. sum. cap. 9. n. 13. Petrus de Ledesma. 2. tom. sum. tract. 10. cap. 2. dub. 5. Arag. 2. 2. q. 88. a. 2. dub. 2. circa 5. conclusio. Sanchez lib. 4. in Decal. cap. 8. num. 18.

4. Rursum spectanda est persona quæ hoc Iuramentum non mutuandi, non fideiubendi emittit; an clericus sit; Nam clericis in sacris interdicitur est fideiussio pro Laicis, nisi in casu necessitatis. cap. te quidem, 11. q. 1. ibi ne fideiussor existat, & cap. 1. de fideiussoribus, ibi, clericus fideiussionibus interueniens abiciatur, idest abiciatur, ab Ecclesia vel clero vel fideiussione. Consentit lex. 45. tit. 6. parit. 1. Credo tamen non esse peccatum mortale vna, vel altera vice Pro Laico fideiubere,

fideiubere, etiam absque necessitate. Quia Textus in c. 1. de fideiussoribus si frequentiam fideiussorum dicit; non enim fideiussoribus inferuit, nisi qui passim fideiubere Dixi fideiussorem pro Layco interdicitam esse clericis, nisi necessitas urgeat. Nam stante necessitate qualis est, si Laycus valde indiget fideiussione, & non est alius Laycus, qui possit aut velit pro illo fideiubere, clerici fideiubere possunt, vt docent Doctores statim referendi. Neque enim ab opere vrgentis pietatis prohiberi debeant. Quod si clericus pro Layco absque hac necessitate fideiubeat, fideiussio tenet; & obligatur soluere principali non soluente. Hac tradunt Gloss. in *supradicto cap. Syluest.* verbo *fideiussor. quest. 3.* Gregorius Lopez *leg. 4.5. tit. 1. par. 1.* Ioannes Gutierrez de *Iuramento* 1. p. 72. per totum Sanch. lib. 4. sum. c. 8. num. 16. Obligatio autem soluendi solum esse potest de bonis patrimonialibus, vel ad summum de redditibus beneficij, vt notauit Syluest. verbo *fideiussor. q. 3.* Gregorius Lopez *q. d. leg. 4.5. tit. 6. par. 1.* His positis.

Dicendum est; si clericus Iuramentum praestet nunquam fideiubendi, inualidum est. Quia pro alio clerico fideiubere potest sicuti potest Laycus. *leg. omnes §. in hac. Cod. de Episcopis.* Item pro Ecclesia sua fideiubere potest. *Authentic. de Sanctis Episcopis §. pro omnibus collat. 9.* Ergo illud Iuramentum impeditiuum est maioris boni; ac proinde obligare non potest, nisi in illis casibus, in quibus hoc Iuramentum a Layco praestitum diximus obligare. Sic Syluest. Gregorius Lopez Ioannes Gutierrez. Sanch. *locis allegatis.* Verum si Iuramentum cum limitatione fiat, non fideiubendi pro Layco, validum est, & firmum. Quia est Iuramentum de re sibi praecipua. Neque opus est casum necessitatis excipere. Quia iam subintelligitur exceptus. Sic Ioan. Gutierrez. *dicta 1. p. de Iuramento cap. 72. n. 5.* Gregorius Lopez *dicta lege 4.5. tit. 6. par. 1. in principio. Sanch. lib. 4. sum. cap. 8. num. 19.*

Ad hac reduci possunt Iuramenta, quae frequentiter mercatores emittunt de non emendo auctiori pretio, vel non vendendo viliori. Quae certe obligatoria non sunt. Cum neque in Dei honorem cedunt; neque in proximi utilitatem. Ad summum cedunt in utilitatem propriam, cui ipse iurans facile cedere potest. Non igitur ea seruare obligatur. Sanch. lib. 3. sum. c. 9. n. 15. Bonacina *tom. 2. disp. 4. de Iuramento q. 1. punct. 4. n. 1.*

§. III.

De Iuramento non accusandi, nec denunciandi delinquentes.

S V M M A R I V M.

1. Expenditur textus in c. quemadmodum de iureiur.
2. Apponitur distinctio de iuramento ante delictum commissum, vel post: Et sub ea distinctione quaestio fit satis.
3. Si communi bono satisfacere potes denunciatione, obligaris non accusare.
4. Iuramentum quo volenti committere aliquod delictum promittentes pro illo soluturam penam, non obligat.
5. Quid de iuramentis accusandi, vel denunciandi aliorum crimina.

1. Innocentius tertius in *cap. quemadmodum §. illud. de iureiurando*, declarat qualiter hoc Iuramentum obligare possit. Inuit enim, si Iuramentum factum sit generaliter de non accusanda vxore super vilo crimine, obligatorium non esse. Quia est de re illicita. Et probat Pontifex. Nam si mulier fieret infidelis, aut noller cohabitare viro absque contumelia creatoris, obligatus esset vir propter bonum publicum eam accusare. Non igitur obligare potest Iuramentum in tota illa latitudine sumptum. Et de hac parte nemini est dubium, Deinde subdit Pontifex, si Iuramentum factum sit de non accusanda vxore de adulterio; tunc videri vt propter iusurandi religionem vir accusare desistat vxorem, ad diuortium celebrandum, quamquam denunciare eam possit, ad poenitentiam peragendam: In quibus verbis incidat Pontifex non posse virum accusare vxorem ad effectum diuortij. Quia cum iuri celebrandi diuortium, ipse cedere possit; videtur obligatus *supradicto Iuramento* a tali accusatione abstinere.

2. Ceterum, vt textus hic clarius eluceat, & quaestioni faciamus satis. Suppono cum Panormitano in *supradicto Textu, num. 7. & 14.* Iuramentum de non accusanda vxore de aliquo particulari delicto (& idem est de quolibet alio delinquente) fieri posse ante delictum commissum, vel post commissum delictum, & non emendatum, vel iam emendatum. Si post delictum commissum & emendatum iurasti non accusare vel denunciare, ipsaque delinquens Iuramentum acceptauit, obligatus es seruare Iuramentum. Quia in eo enenit sola satisfactio iniuriae propriae, cuius per Iuramentum cedis, honestare

accusationem, vel denunciationem poterat. Excipe tamen, nisi praecipo superioris vrgentis de denunciatione facienda, illis in casibus, in quibus obligari potes ad denunciationem, seu accusationem. Nam Iuramentum praedictum non potest huic iuri, vt in praesenti notauit Bonacina *tom. 2. disp. 4. quest. 1. de Iuramento p. 4. num. 3.* Si vero Iuramentum sit ante delictum commissum, vel post delictum commissum, sed non emendatum, sed potius persistens; (quae meo iudicio idem sunt) obligaris solum ad non accusandum vxorem ad effectum diuortij; vel quemlibet alium delinquentem ad effectum, cui ipse cedere poterat. At non obligaris ad non accusandam vxorem, vel quemlibet alium delinquentem ad publicam vindictam, si id commune bonum exposuisset expediensque Reipublicae sit. Alias tribueretur delinquentibus occasio, libertas peccandi, scilicet non esse accusandos. Quapropter caute dixit Pontifex, vir propter iusurandi religionem desistat accusare vxorem ad diuortium celebrandum; quasi tacite inueniens, ad vindictam publicam, & commune bonum accusare eam posse, si id viderit expedire. Sic Basilius Legionensis *lib. 12. de sponsalibus, cap. 8. num. 29.*

3. Aduerto tam nisi huic communi bono, & vindictae publicae satisfieri sufficienter possit denunciatione, & Iuramentum praestitum de non accusando, nequaquam accusare poteris. Quia cum sit Iuramentum in fauorem tertij, & seruati possit absque interitu salutis aeternae, seruandum est. Sic docent Panormitanus & Gloss. *ubi verbo crimine, & verbo desistat.* Suarez *lib. 2. de Iuramento, cap. 18. a num. 15. vix cap. 2. n. 22.* Lessius *lib. 2. de iustitia, cap. 42. dub. 4. n. 19.* Et addit si Iuramentum de non accusando, vel denunciando criminaliter esset metu extortum, probabile esse non valere.

4. Ex his colligere potes, nullum esse Iuramentum, quo volenti committere aliquod delictum, promittas loco illius soluturam penam. Quia est promissio de re turpi, & ad peccatum incitante. Colligitur ex *lege si de ro §. ultimo, ff. de iuramentis.* Idem est, si cum economo, & negotiorum gestore in eas pactum, vt non reneatur de dolo, aut furto, quod in administratione commiseris, nullum est tale pactum, etiam Iuramento firmatum. Quia praebet occasionem peccandi. Scitis est, si, facto dolo, aut furto, remittas, vt expresse habetur, *leg. si vnus §. illud, & §. pactu ff. de pactis, lege pacti, que C. de pactis, & leg. 2.9. tit. 11. par. 1. 5.* Et notauit Basilius Legionensis *lib. 12. de matrimonio, cap. 8. n. 28.*

5. Ad hac per contrarium sentim reduci possunt Iuramenta ab aliquibus emissa accusandi, vel denunciandi aliorum crimina, quae frequentiter sunt animo vindictae; ac proinde non obligant, vt pote de re illicita. Imo si hic animus de graui vindicta esset; graue esset peccatum; non solum contra charitatem proximi ob malum, quod illi vis; sed etiam contra religionem; eo quod nomen Dei altissimae ad te firmandum in proposito vindictae. Pueri autem iurantes accusare alios apud Magistros, & parentes, regulariter in hoc Iuramento solum venialiter peccant. Quia esto animo vindictae iurent, non est vindicta grauis. Idem est dicendum de Iuramento emisso a parentibus, heris, dominis castigandi filios, seruos, & famulos, non esse obligatorium. Quia regulariter animo vindictae emittitur. Sed quia vindicta grauis esse non solet, non excedit culpam venialem. Quod si animo correctionis hac Iuramenta castigandi vel denunciandi emissa sint, & appareat castigatio vel denunciatio correctioni expedire; pro qualitate conuenientis, ad hunc finem obtinendum, obligabit Iuramentum. Ratio tamen, vel nunquam obligatio grauis est; imo sepe est nulla. Quia ex denunciatione vel castigatione sic promissa, & executioni mandata frequenter maiora incommoda nascuntur, quam utilitates. Adde si delinquens emendatus sit, vel paratum correctioni se ostendit; Iuramentum poenitionis, & denunciationis cessat. Quia videtur factus sub hac tacita conditione, nisi delinquens se correxerit. Hac tradunt Lessius *lib. 2. de iustitia c. 42. dub. 4. n. 22. circa med.* Sanch. *lib. 3. sum. c. 9. n. 16. & 17.*

§. IV.

De Iuramento a medicis praestito mendum infirmos, vt confiteantur.

S V M M A R I V M.

1. Quid in hac re Pontifices statuerint.
2. Quae infirmitas esse debeat, vt medicis teneantur moueri infirmos? Quid sentiat Nauarrus?
3. Quid tenendum?
4. Qualiter monitio ante omnia fieri debeat?
5. Quomodo obligentur medici non visitare infirmum, nisi de confessione facta constet.
6. Quid de *supradicto Iuramento* sententiam sit, speciatim consuecudine.

1. EX praescripto Pij quinti omnes medici, cum eis facultas medendi conceditur, praestare teneantur Iuramentum,